

gospodarske, obertnijske in národske.

Izahajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 12. decembra 1857.

Tiči na polji in v gojzdih.

Od leta do leta se pritožujejo poljski in gojzdni gospodarji, da jim merčesi in veliko drugih žival poškodujejo sadeže; ravno tako se tudi pritožujejo, da sredstva, ktere so bile priporočevane zoper te škodljivce, se ali prav slabo obnašajo ali pa niso celó za nobeno rabo.

Iz tega se vidi, da nimamo do zdaj še pravih pomočkov, s kterimi bi mogli zatreti merčese, kteri našemu polju in gojzdom toliko škode prizadenejo.

Sredstva, ki so se že pred 100 leti rabile in priporočevale zoper gosence, se niso nikdar tako dobro obnesle, da bi se bili merčesi saj nekoliko zmanjšali; v poznejih časih so ravno tako malo opravile v nekterih krajih osnovane komisije, ker jim ni bilo mar pozvediti življenja merčesov, kteri gojzdom veliko škodo prizadevajo. Skušnje so dokazale, da grabni branijo škodljivim merčesom le takrat naprej riti in razprostirati se, kadar je va-nje voda napolnjana, ker gosence pregazijo tudi globoke prekope, če le niso z vodo napolnjeni. Svinje v gojzd goniti, se je tudi malokdaj dobro obneslo, ker le požrešniše segajo po zasledenih mešičkih, červih in gosencah, ktere jim pa tudi včasih s svojimi kocinami marsiktero bolečino in še celó smert naklonijo. Le takrat bi bilo svetovati, svinje na polje spustiti, kadar so se na njem miši hudo zaplodile, da bi jih nekoliko pregnale. — Dorašene gosence ob času njih zapredovanja v mešičke in ponočne metulje po drevésih iskati in pokončevati je tudi težavno; prvič bi to veliko rok potrebovalo, drugič pa veliko stroškov prizadjalo.

Najpristojniše bi bilo, ako bi se natori v njenih opravih in delih nobene ovire ne stavile. Kar ona stori, je vselej najbolje storjeno. Komu ni znano, da Friderik Veliki, prajsovski kralj, je zapovedal popolnoma pokončati vrabce, da bi mu ne pozobali češenj, ki jih je med vsem sadjem najraje jedel, in da je odločil za vsako vrabčevo glavo 6 vinarjev plače. Kaj je bil pa nasledek omenjene zapovedi? — Vladarstvo je v dveh letih tavžent in tavžent tolarjev za vrabčeve glave izdalo, in med tem so se gosence in drugi škodljivi merčesi po celem Prajsovskem tako zaredili, da so vesvoljno sadno drevje obzerli. Kralj to viditi, prekličje zapoved svojo, ukaže celó vrabce iz ptujih dežel prinesti in jih oestro prepové pokončevati.

Ravno tako je tudi sedaj pri nas; tudi mi slišimo od več strani, da gosence in kebri pokončujejo gojzde, drugi merčesi pa polje uničujejo, in vendar le se vedno bolj tičilové, streljajo in pokončujejo! Spoštovanje, ki ga Egipčani plevici, Turki v južni Azii pa belemu merhojedcu skazujejo, je gola hvaležnost za dobrote, ki jim jih omenjeni tiči na polji in sadji skazujejo. Drugi narodi varjejo in ne pokončujejo sov, ker jim vseskozi po polji miši trebijo, da jim ga ne poškodvajo, kakor je bilo letos od več krajev v našem cesarstvu slišati.

Od koristi tičev na polji in v gojzdih, in kako treba je jim prizanašati, so naravoslovci, poljski in gojzdni gospodarji že veliko veliko govorili, pa žalibog! vse zastonj. Tschudi, Baldam, Brehm, Gloger, Bouché, Vodczyski i. t. d., so v svojih spisih živo priporočevali pevalic in drugih koristnih tičev ne preganjati in pokončevati,

tudi v „Novicah“ je bilo že več enakih sostavkov, kteri so priporočevali koristnih tičev ne moriti.

To je tako važno, da se ne morem zderžati, da bi nekterih tičjih plemen ne omenil, ki so prizanašanja posebno vredni.

Navadna postojna ali skolič (Thurmfalk, falco tinunculus) je poleti polju v veliko korist. Ona potrebi neizrečeno veliko miš; razun miš pobera tudi kebre, kobilice, žabe, kušarje itd. Pozimi se preživi, če nič družega ne dobi, tudi od malih tičkov; le takrat, kadar jo hud glad primora, golobe napada. (Konec sl.)

Kako se dá novo zidovje stanic suho napraviti.

Nove stanovanja dela kamnje, lesnina in omet tako dolgo vlažne, dokler ni to vse samo popolnoma suho. Pa tudi po dolgem prezračevanju postanejo stanovališča iznova mokre, kadar ljudje v njih stanovati začno, ker je zrak, v kterem živé, pljučam težek in nevaren. Po apnu diši močno, okna so rosne, leseno orodje se napne in iz zapertih omar smerdí po trohnobi. To pride iz tega: Ljudje oddajajo, ko sopejo, ogelno kislino iz pljuč; ta preganja po kemijsko zvezano vodo iz apna v stenah, ktera se kot vodeni hlap z zrakom zedinuje in zoperni duh po apnu dela, kteri v novem zidanju več časa ostane. Dostikrat je še le po dolgem času mogoče v okom priti ti soparici, ktera je človeškemu zdravju tako škodljiva. Zavoljo tega bo gotovo vsječ vsakemu, kteri novo pohišje sozida in bi rad kmali vžival dobiček, da mu naznanimo zoper to nadlogo pomoček, ki urno in gotovo pomaga. Ta pomoček pa je, da se ogelna kislina, ktera, kakor smo gori slišali, vlažnost ali mokroto iz apna izganja, napravi v pohištvih, preden pridejo še ljudje va-nje prebivat.

Zavoljo tega je treba postaviti navadne žerjavice, kakor jo z ognjišča ali iz peči vzamemo, v take stanice, ktere se morajo potem, kar je moč dobro zadelati in zapreti, da vés ogeljni sopuh v njih ostane. Gledati je potem, kdaj žerjavica pogasne. Takrat je zrak v stanici precej ob svoj kislec, kterega mesto prevzame ogelna kislina, kise izcimi iz oglja, ktero je zgorelo. Ogelna kislina šine v omet zidovja; zavoljo tega je zrak v sobi vlažen. Ko je oglje zgorelo, je duri stanice odpreti in eno uro odperte pustiti, pa Bog varuj v stanico takrat iti, da si te strupena soparica na pljuča ne vleže. Tudi okna odpri potem, da sapa dobro skoz nje potegne. Tako je treba večkrat storiti in stanice so v enem tednu popolnoma suhe, ker tudi gorkota žerjavice pomaga stene sušiti. Potem smejo ljudje v stanici prebivati. — 6 funtov oglja dá 22 funtov ogelne kisline in potrebuje za to kakih 1500 kubičnih čevljev zraka. 22 funtov ogelne kisline razkroja 37 funtov ugašenega apna in ga premeni v ogelno-kislo apno. Komaj poloviča tega apna je pa dosti za omet stanice srednje velikosti. Če tedaj sožgeš dva- ali trikrat toliko oglja, boš apnu vso vlago vzel, in da je stanica za prebivanje pripravna, ni treba nič družega več, kakor da jo sapa še nekaj dni prepihuje.

(Po „Deutsche Gewerbsztg.“)